

DOI 10.31392/NPU-nc.series.15.2019.1(121)20.16
УДК 796.011:615.825-057.875(477)

Павленко В. О.
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків
Павленко Є. Є.
старший викладач
Національний фармацевтичний університет, м. Харків
Павленко Т. В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано науково-педагогічні аспекти підготовки фахівця з фізичної реабілітації в системі закладу вищої освіти. Визначена суспільна значимість діяльності кваліфікованого фахівця у його практичному застосуванні знань і навичок оздоровчо-реабілітаційних технологій при відновленні та збереженні здоров'я пацієнта. **Мета роботи.** Дослідити впровадження в навчальний процес закладів вищої освіти науково-методичної бази підготовки та рівня компетентності фахівця з фізичної реабілітації. **Методологія.** У роботі використано комплекс взаємодоповнюючих методів у відповідності до поставленого завдання. Проведено аналіз навчальної програми дисципліни «Фізична реабілітація» закладів вищої освіти. Проаналізовано наукову спеціальну літературу з проблем застосування засобів фізичної культури з комплексного відновлення фізичного здоров'я. **Одержані результати.** Теоретичний метод дослідження направлено на впорядкування знань з фізичної реабілітації та сформування умінь студента для застосовування у практичній діяльності. **Висновки.** Підготовка фахівців в галузі діяльності з фізичної реабілітації свідчить, що на рівні знань загальнобіологічних і медичних, кваліфікований спеціаліст повинен повною мірою володіти основами педагогічних, психологічних, соціологічних знань та застосовувати в своїй практичній діяльності.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична реабілітація, компетентність.

Павленко В.О. Павленко Є.Є. Павленко Т.В. Научно-педагогические аспекты физической реабилитации в системе физического воспитания студентов учреждений высшего образования Украины. В статье обоснованы научно-педагогические аспекты подготовки специалиста по физической реабилитации в системе учреждения высшего образования. Определена общественная значимость деятельности квалифицированного специалиста в его практическом применении знаний и навыков оздоровительно-реабилитационных технологий при восстановлении и сохранении здоровья пациента. Цель работы. Исследовать внедрение в учебный процесс высших учебных заведений научно-методической базы подготовки и уровня компетентности специалиста по физической реабилитации. Методология. В работе использован комплекс взаимодополняющих методов в соответствии с поставленной задачей. Проведен анализ учебной программы дисциплины «Физическая реабилитация» высших учебных заведений. Проанализирована научная специальная литература по проблемам применения средств физической культуры при комплексном восстановлении физического здоровья. Полученные результаты. Теоретический метод исследования направлен на упорядочение знаний по физической реабилитации и формированию умений студента для применения в практической деятельности. Выводы. Подготовка специалистов в области деятельности физической реабилитации свидетельствует, что на уровне знаний общебиологических и медицинских, квалифицированный специалист должен в полной мере владеть основами педагогических, психологических, социологических знаний и применять в своей практической деятельности.

Ключевые слова: физическое воспитание, физическая реабилитация, компетентность.

Pavlenko V., Pavlenko Y., Pavlenko T. Scientific and pedagogical aspects of physical rehabilitation in the system of physical education of students of higher education institutions of Ukraine. The article substantiates the scientific and pedagogical aspects of training a specialist in physical rehabilitation in the system of institutions of higher education. The social significance of the activities of a qualified specialist in his practical application of the knowledge and skills of health-rehabilitation technologies in restoring and maintaining the patient's health is determined. Purpose of work. To study the introduction of the scientific and methodological base of training and the level of competence of a specialist in physical rehabilitation into the educational process of higher educational institutions. Methodology. The work used a set of complementary methods in accordance with the task. The analysis of the curriculum of the discipline "Physical rehabilitation" of higher educational institutions. The scientific specialized literature on the problems of using physical culture aids in the comprehensive restoration of physical health is analyzed. Results. The theoretical research method is aimed at streamlining knowledge of physical rehabilitation and the formation of student skills for use in practical activities. Conclusions. The training of specialists in the field of physical rehabilitation indicates that at the level of general biological and medical knowledge, a qualified specialist should fully master the foundations of pedagogical, psychological, and sociological knowledge and apply in his practical activities. Further scientific search for ways to optimize the professional training of specialists in physical rehabilitation in Ukraine is due to the need to develop a process of continuous

vocational education and to improve training programs for relevant specialists at different qualification levels. Physical rehabilitation has recently taken a leading role in the comprehensive application of restorative measures and the treatment of diseases and injuries.

Keywords: physical education, physical rehabilitation, competence.

Постановка проблеми. Фізична реабілітація останнім часом набуває провідної ролі у комплексному застосуванні відновлювальних заходів та лікуванні захворювань та ушкоджень. Людина, яка перенесла хворобу або травму, або має патологію психофізичного стану від народження, в багатьох випадках є залежною від сторонньої допомоги і не завжди може сама знайти розв'язання проблем, що пов'язані з нездатністю турботи про себе [1]. Ці причини є базовими щодо підвищення інтересу до різних аспектів реабілітації. Повну та всебічну реабілітацію можна завершити за допомогою відновлення фізичного, душевного і соціального добробуту людей з різними видами здоров'я.

Система підготовки фахівця з фізичної реабілітації у закладах вищої освіти України набуває соціального значення. Зростання попиту населення на фізично-реабілітаційні послуги, створення реабілітаційних, оздоровчих центрів зумовлюють підготовку кваліфікованих кадрів з даного напрямку діяльності. Діяльність кваліфікованого фахівця спрямовується на розробку та запровадження оздоровчо-реабілітаційних технологій для відновлення, зміцнення та збереження здоров'я.

Підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю надасть можливість покращення стану фізичної підготовленості та оздоровлення населення. Кваліфікований фахівець здатний взяти відповідальність за просвітницьку роботу з населенням щодо активізації соціальної орієнтації на здоровий стиль життя, рухову активність за для підвищення безпечного рівня здоров'я. [5].

Аналізуючи навчальну програму закладів вищої освіти необхідно констатувати, що підготовка фахівця з фізичної реабілітації не дозволяє повною мірою підготувати конкурентоспроможного, інтегрованого в європейський та світовий науково-освітній простір. Перепоною до широкого застосування фізичної реабілітації є відсутність фахівців, яких не достатньо на ринку праці. Частковим розв'язанням цієї проблеми є включення до програми підготовки студентів університетів фізичної культури предмета «Фізична реабілітація». Фізична реабілітація в системі фізичного виховання представляє систему спеціальних вправ для комплексного відновлення фізичного здоров'я і працездатності хворих та інвалідів. Підготовка спеціалістів цього напрямку має суспільне значення для держави щодо оздоровлення та профілактики захворювань різних верст населення.

Аналіз літературних джерел. Проблемні питання фізичної реабілітації висвітлювались у працях В.В. Абрамова, А.М. Герцика, Г.П. Мальваної, В.П. Мурзи, В.М. Мухіна [3, 4]. Актуальні питання змістовної корекції викладання фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах розглядаються в роботах Г.Е. Верича, С.К. Клименка, Т.П. Гусева та ін. Г.Є. Верич із співавторами називає фізичні вправи першими в переліку основних засобів фізичної реабілітації.

Наукові спостереження Вовканича А. С. стосуються визначення поняття фізичної реабілітації в реабілітаційному процесі застосування фізичних вправ. Дослідницькі роботи присвячені етичного спілкування фахівця з фізичної реабілітації з пацієнтом, що зумовлено ситуацією соціального та психологічного характеру. Спеціаліст із фізичної реабілітації повинен розуміти, що мова та види спілкування залежать від конкретної ситуації та завдань лікування чи відновлення організму [1].

Мета статті (постановка завдань). Дослідити впровадження в навчальний процес закладів вищої освіти науково-методичної бази підготовки та рівня компетентності фахівця з фізичної реабілітації.

Матеріали і методи дослідження. Аналіз навчальної програми закладів вищої освіти курсу «Фізична реабілітація» свідчить, що теоретичні основи дисципліни викладаються у відповідній послідовності: засвоєння основних концепцій і теорій фізичної реабілітації, опанування професійними навичками та усвідомлення фахових професійних обов'язків. Засвоєння певного обсягу теоретичних знань викладається з наданням практичних рекомендацій щодо ефективної взаємодії з пацієнтом. Теоретичний метод дослідження направлено на впорядкування знань з фізичної реабілітації та сформування умінь студента для застосовування у практичній діяльності. Проаналізувати фахову компетентність спеціаліста з фізичної терапії при плануванні реабілітаційних заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукова спеціальна література визначає реабілітацію як суспільно необхідне функціональне відновлення організму, застосовуючи медичні, психологічні, педагогічні заходи. Навчальна програма дисципліни «Фізична реабілітація» складена переважно з медичного аспекту реабілітації з застосуванням фізичних вправ, природних чинників засобами фізичної культури. Освітній процес в закладі вищої освіти представляє систему науково-методичних та педагогічних заходів, які спрямовуються на розвиток здібностей здобувача освіти шляхом формування компетентностей. Навчальна програма дає можливість опанувати знаннями майбутньому спеціалісту фахово користуватися технічними засобами, розумінням динаміки проходження оздоровчих та лікувальних процесів, взаємостосунків та спілкування з пацієнтами.

Засвоєння матеріалу вимагає від спеціаліста застосовувати отримані знання та уміння не тільки повернення пацієнта до повноцінного фізичного стану, але й до розвитку фізичних і психічних здатностей.

Впровадження освітніх програм в систему фізичного виховання закладів вищої освіти відбувається за стандартом компетентностей, тобто сумарним набором знань і умінь. Особисті якості здобувача освіти визначають здатність його проводити професійну або навчальну діяльність.

Кваліфікацію яку отримує спеціаліст фізичної реабілітації представляє стандартизовану сукупність здобутих особою компетентностей. Формальна освіта передбачає опанування освітніми програмами відповідно до галузі знань та спеціальностей [2].

Система підготовки фахівця з фізичної реабілітації в закладах вищої освіти України полягає у узагальненні методики

профілактик та лікування. По-перше, головні причини зростання захворюваності це недосконалі методики професійних медичних оглядів і, як наслідок недбалі диспансерні спостереження. По-друге, навчальні програми повинні містити адекватне нормативне, правове, технічне, кадрове забезпечення. При розробці навчальної дисципліни «Фізична реабілітація» необхідно враховувати особливості організаційно-методичних підходів щодо підвищення ефективності лікувально-профілактичних та оздоровчо-реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення організму у наслідок захворювання.

Інтегральна компетентність спеціалізації «Фізична реабілітація» передбачає здатність фахівця розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, пов'язані з порушеннями активності та участі особи, її взаємодією з оточенням; провадити наукову та навчальну діяльність із застосуванням положень, теорій і методів медико-біологічних, педагогічних, соціальних наук та фізичної культури в умовах комплексності та невизначеності. Аналіз кваліфікаційних характеристик свідчить про те, що рекомендовані навчальною програмою знання, повинні відбиватися у системі взаємопов'язаних знань як загальнобіологічних, педагогічних та психологічних компонентів діяльності фахівця з фізичної реабілітації.

Загальна компетентність визначає здатність до аналізу медичних, соціальних та особистісних проблем на основі біопсихосоціальної моделі обмежень життєдіяльності; здатність виявляти, формулювати та розв'язувати проблеми пацієнта/клієнта, застосовуючи у практичній діяльності базові знання, клінічне та рефлексивне мислення; здатність оцінювати, критично обговорювати та застосовувати результати наукових досліджень у практичній діяльності; здатність проводити наукові дослідження відповідного рівня, публікувати результати в українських та міжнародних наукових виданнях; здатність адаптуватися та знаходити оптимальне рішення у нових ситуаціях, співпрацюючи з пацієнтом/клієнтом і членами мультидисциплінарної команди.

Аналіз опису предметної області, спеціалізації «Фізична реабілітація» характеризує напрям діяльності на підвищену активність заняттями спортом що впливають на здоров'я та соціальний добробут людини. Обмеження рухової активності групи людей у результаті порушення структур і функцій організму впливає на фактори фізичного, соціально-економічного, політичного та культурного середовища. Терапевтичне використання фізичної активності з метою корекції або відновлення функцій або структур тіла для життєдіяльності застосовується відповідно до бажань і потреб людини в умовах закладів охорони здоров'я та кафедри фізичного виховання закладів вищої освіти.

Фахівці фізичної реабілітації є провідними спеціалістами з відновлення, корекції та підтримки рухових функцій, які повинні мати достатній професійний рівень, що дозволить йому швидко та якісно вирішувати теоретичні та практичні задачі, пов'язані з фізичною реабілітацією хворих і травмованих, здійснювати первинні профілактики захворювань та діяльності з фізичної рекреації.

Висновки.

1. Підготовка фахівців в галузі діяльності з фізичної реабілітації свідчить, що на рівні знань загальнобіологічних і медичних, кваліфікований спеціаліст повинен повною мірою володіти основами педагогічними, психологічними, соціологічними знаннями та застосовувати в своїй практичній діяльності.

2. Просвітня програма фахівців з фізичної реабілітації направлена на формування кваліфікованого фахівця як особистість, здатної до професійної діяльності в сучасних умовах, застосовуючи систему спеціальних знань для підвищення безпечного рівня здоров'я населення.

3. Зміни, які проводяться відповідно до Закону України «Про освіту» у підготовці фахівців з фізичної реабілітації направлені на підвищення якості освіти випускників закладів вищої освіти, престижу спеціальностей «Фізична реабілітація», які вкрай потрібні в Україні.

Перспективи подальших досліджень. Подальший науковий пошук шляхів оптимізації професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні зумовлений необхідністю розробки процесу безперервної професійної освіти і вдосконалення програм навчання відповідних спеціалістів на різних кваліфікаційних рівнях.

Література

1. Вовканич А. С. Вступ до фізичної реабілітації: навч. посіб. / А. С. Вовканич. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 184 с.
2. Закон України «Про освіту» Офіційний вісник України, 2017, № 78 (06.10.2017), ст. 2392.
3. Магльована Г. П. Основи фізичної реабілітації / Магльована Г. П. – Львів : Ліга-Прес, 2006. – 148 с.
4. Мухін В. М. Фізична реабілітація. Навчальний посібник. Київ. – Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література», 2005. – 470 с.
5. Савченко В., Клапчук В. Фізична реабілітація: питання підготовки фахівців в вищих навчальних закладах освіти та їх правового статусу в Україні / Спортивний вісник Придніпров'я, 2003. – № 3-4.

Reference

1. Vovkanich, A. (2013), "Introduction to physical rehabilitation", navch. posib. Leopold: LDUFK, 183 p.
2. In Ucraina legis "About education" (2017), Ofitsiyny News Ucraina, no 78. Ars. 2392.
3. Maglovana, L.P. (2006), "Fundamentals of physical rehabilitation" Leopold: League of the-Pres. 148 p.
4. Muhin, V.M. (2005), "Physical rehabilitation" Posibnik doctrina. Kioviae. - Vidavnitstvo NUPESU "Olimpiyska litterae", 470 p.
5. Savchenko, V. and Klapchuk, V. (2003), "Physical Rehabilitation: Training Issues in Higher Education Institutions and Their Legal Status in Ukraine" News Sportivnij Pridniprov'ya, no 3-4.